

Asia: VN/23232/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Aliupseeriliitto ry on tutustunut hallituksen esitykseen laki Puolustusvoimista muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta ja lausuu seuraavaa.

Puolustusliiton Nato:n täysjäsenyyden myötä myös Puolustusvoimien tehtäväkenttä laajenee koskettamaan Naton yhteisen puolustuksen tehtäviä. Lainsäädännön uudistamistarve on välttämätöntä. Aliupseeriliitto haluaa nostaa esille lakivalmisteluun liittyen toimivaltuuksiin liittyviä asiakokonaisuuksia sekä esitettyihin muihin lakeihin liittyviä muutostarpeita.

Laki Puolustusvoimista

Laki Puolustusvoimista 2§ täydentäminen uudella Puolustusvoimien tehtävällä on perusteltua, jotta lainsäädäntö ei ole ristiriidassa Nato:n yhteisen puolustuksen velvoitteiden kanssa. Puolustusvoimien tehtävän on jatkossa osallistua kiinteästi yhteisen Puolustuksen tehtävien toteuttamiseen ja niiden suunnitteluun.

Pykälän 14 a §:ssä esitetyissä muutoksissa määritellään Puolustusvoimille mahdollisuus tilapäisesti rajoittaa satama-alueiden ja lentopaikkojen maa-alueiden käyttöä, jos se on tarpeen vieraan valtion asevoimien joukkojen maahantulon ja poistumisen turvaamiseksi. Pykälässä toimivalta on tarkoitettu koskettamaan vain Puolustusvoimia. Suomi on tallettanut aikaisemmin Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen (Nato SOFA), joka antaa toimivaltaa ulkomaisten joukkojen omasuojalle. Yhdysvaltojen joukot voivat lisäksi käyttää DCA sopimuksen mahdollistamilla toimivaltuuksilla heille osoitetuilla alueilla. Tilapäisillä alueilla

toimittaessa voi haasteelliseksi muodostua ymmärrys eri joukkojen toimivaltuuksista, koska sopimuksilla on sovittu laista poikkeavista toimivaltuuksista.

Pykälä 18 e§ Puolustusvoimien alueiden ja vieraan valtion asevoimien tilapäinen turvaaminen on uusi. Pykälä mahdollistaa valtion asevoimien turvaamisen Puolustusvoimien alueiden ulkopuolella. Aliupseeriliitto pitää tärkeänä, että vartio- ja päivystystehtävää suorittavilla virkamiehillä on tosiasiallisesti riittävät toimivaltuudet ja resurssit toteuttaa pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Ulkomaisten asevoimien liikkuminen Suomessa lisääntyy merkittävästi ja näiden joukkojen siirtojen yhteydessä tarvitaan aina turvaamistoimenpiteiden toteuttamista. Pykälässä määritelty välitön läheisyys on haasteellinen, sillä suojattavaan kohteeseen vaikuttamismahdollisuudet riippuvat merkittävästi toimintaympäristöstä.

Pykälä 18 f § Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen virkamerkki ja aseman ilmaiseminen sekä virkamiehen yksilöiminen.

Aliupseeriliitto pitää tärkeänä, että virkamerkkimääräite tuodaan kokonaisuudessaan koskettamaan vartio- ja päivystystehtävää suorittavaa virkamiestä sekä sitä, että virkamerkin vaatimukset vastaavat poliisin ja rajavartiolaitoksen virkamerkkien vaatimuksia.

Aliupseeriliitto näkee tärkeänä, että liitelakien osalta kiinnitetään huomiota sotilasajoneuvolain muuttamisessa esitettyjen 12§ ja 40§ lisäksi lain 36§ Valvontatarkastus sekä 37§ Puolustusvoimien ajoneuvon pysäyttäminen ja ajoneuvotarkastajan oikeudet kohtiin.

Sotilasajoneuvolaki (332/2023)

Pykälän 12§ muutosesitys on tärkeä ja mahdollistaa ajoneuvojen laajemman käytön lisääntyvissä sotilaspoliisi- ja sairaankuljetustehtävissä. Hallituksen tekemän esityksen lisäksi tulisi kyseisen pykälän sisältöä täydentää seuraavasti:

12§ Puolustusvoimien hälytysajoneuvo

Puolustusvoimien hälytysajoneuvo on sellainen Puolustusvoimien ajoneuvo, joka on varustettu sinistä valoa näyttävällä vilkkuvalla varoitusvalaisimella ja hälytysajoneuvon äänimerkin-antolaitteella. Puolustusvoimien sotilaspoliisiajoneuvossa tai sotilaspoliisin virkatehtävissä olevassa Puolustusvoimien ajoneuvossa, jota käytetään hälytysajoneuvona, voidaan käyttää edellä ajavan ajoneuvon pysäyttämiseen eteenpäin punaista vilkkuvaa valoa näyttävää laitetta samanaikaisesti vilkkuvan sinisen hälytysvalon kanssa.

Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen käyttöön tiellä sovelletaan, mitä tieliikennelaissa (729/2018) säädetään hälytysajoneuvojen käytöstä tiellä.

Valvontatarkastuksen osalta tulisi sotilasajoneuvolakia täydentää seuraavasti:

36§ Valvontatarkastus

Puolustusvoimien ajoneuvon valvontatarkastuksen suorittaa ajoneuvotarkastaja tai vartio- ja päivystystehtävää suorittava virkamies.

Puolustusvoimien ajoneuvojen pysäyttämisestä ja ajoneuvotarkastajan oikeuksista määrittelevään pykälään tulisi lisätä määrite vartio- ja päivystystehtävää suorittava virkamies seuraavasti;

37§ Puolustusvoimien ajoneuvon pysäyttäminen ja ajoneuvotarkastajan oikeudet

Puolustusvoimien ajoneuvon on pysäytettävä ajotarkastajan tai vartio- ja päivystystehtävää suorittavan virkamiehen antamasta merkistä.

Puolustusvoimien ajoneuvon kuljettajan, ajajan tai johtajan on sallittava valvontatarkastuksen suorittaminen

Valvontatarkastuksen suorittamiseksi:

- 1) Puolustusvoimien ajoneuvon kuljettaja, ajaja tai johtaja on velvollinen vaadittaessa esittämään ajoneuvotarkastajalle, vartio- ja päivystystehtävää suorittavalle virkamiehelle sekä asiantuntijana osallistuvalla katsastuksella suorittavalle henkilölle Puolustusvoimien ajoneuvon rekisteröinnistä annetun todistuksen tai kortin taikka muun vaatimustenmukaisuuden osoittavan asiakirjan;
- 2) ajoneuvotarkastajalla, vartio- ja päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä sekä asiantuntijana osallistuvalla katsastuksella suorittavalla henkilöllä on oikeus päästä Puolustusvoimien ajoneuvon sisälle ja tarkastaa se sekä ajoneuvon kuormaus;
- 3) ajoneuvotarkastajalla, vartio- ja päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä sekä asiantuntijana osallistuvalla katsastuksella suorittavalla henkilöllä on oikeus tarvittaessa kuljettaa Puolustusvoimien ajoneuvoa;

4) Puolustusvoimien ajoneuvon kuljettaja, ajaja tai johtaja on velvollinen vaadittaessa esittämään ajoneuvotarkastajalle, vartio- ja päivystystehtävää suorittavalle virkamiehelle tai asiantuntijana osallistuvalla henkilöllä ajo-oikeutensa; ja

5) Puolustusvoimien ajoneuvon kuljettaja, ajaja tai johtaja on velvollinen vaadittaessa esittämään ajoneuvotarkastajalle ja vartio- ja päivystystehtävää suorittavalle virkamiehelle ajopäiväkirjan ajo- ja lepoaikojen tarkastamiseksi.

Tieliikennelaki (2018/729)

Sotilasajoneuvolakiin tehtävät lisäykset vaatisivat myös Tieliikennelain (2018/729) muuttamista ainakin 49§ Valojen käyttö ajaessa ja 181§ Valvontaa määrittävien pykäliden osalta.

Valojen käyttö ajettaessa määrittävää pykälää tulisi täydentää poikkeussäännön osalta koskettamaan myös Puolustusvoimien vartio- ja päivystystehtävää suorittavaa virkamiestä.

49§ Valojen käyttö ajettaessa

Uudistettu 4 mom.

Ajoneuvossa ei saa käyttää laitteita, jotka näyttävät tai heijastavat eteenpäin punaista valoa eikä, ellei siitä erikseen toisin säädetä tai määrätä, laitteita, jotka näyttävät tai heijastavat taaksepäin valkoista tai vaaleankeltaista valoa. Poliisiajoneuvossa ja poliisin virkatehtävässä olevassa ajoneuvossa, jota käytetään hälytysajoneuvona, samoin kuin Tullin ja Rajavartiolaitoksen ajoneuvossa saa kuitenkin käyttää edellä ajavan ajoneuvon pysäyttämiseen eteenpäin punaista vilkkuvaa valoa näyttävää laitetta samanaikaisesti vilkkuvan sinisen hälytysvalon kanssa. Vastaava oikeus on Puolustusvoimien vartio- ja päivystystehtävää suorittavien virkamiesten käyttämissä hälytysajoneuvoissa.

Valvonnan osalta pykälään olisi lisättävä Puolustusvoimien vartio- ja päivystystehtävää suorittava sotilas Puolustusvoimien hallinnassa olevien sekä Ulkomaisten sotilaiden palvelustehtäviin Suomessa liittyvät ajoneuvot.

181§ Valvonta

Uusi 3 mom.

Puolustusvoimien vartio- ja päivystystehtävää suorittava virkamiehellä on vastaava valvonta oikeus Puolustusvoimien hallinnassa oleviin ajoneuvoihin sekä Ulkomaisten sotilaiden palvelustehtäviinsä Suomessa käyttämiinsä ajoneuvoihin.

Esitetyillä muutoksilla vartio- ja päivystystehtävää suorittavien virkamiesten mahdollisuudet suorittaa Puolustusvoimien hallinnoimien ajoneuvojen liikennesääntöjen noudattamisen valvontaa parantuisivat merkittäväällä tavalla. Puolustusvoimien ajoneuvoliikenteestä merkittävä määrä tapahtuu Puolustusvoimien hallinnoimien alueiden ulkopuolella. Esityksellä ei ole tarkoitus kaventaa Poliisin toimivaltaa liikenteen valvonnasta vaan mahdollistaa Puolustusvoimien oman ajoneuvokaluston liikennevalvonnan tehostaminen niin Puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevilla alueilla, tilapäisesti käytössä olevilla alueilla ja niiden ulkopuolella.

Esitetyt muutokset vaatisivat toteutuessaan vartio- ja päivystystehtävää suorittavien virkamiesten täydennyskoulutusta. Tarkemmasta koulutuksesta säädettäisiin Puolustusministeriön asetuksella kuten säädetään voimankeinojen koulutukseen liittyvistä kokonaisuuksista.

Aliupseeriliitto pitää kokonaisuudessaan hallituksen esitystä Laki Puolustusvoimista ja muista esitetyistä päivitystarpeista ajankohtaisena ja tärkeänä. Ulkomaisten asevoimien liikkuminen sekä alueiden käyttö Suomessa lisääntyy Nato:n puolustusyhteistyön seurauksena ja tällöin lainsäädännön on mahdollistettava tehokas turvaamistoimenpiteiden toteuttaminen.

Aliupseeriliitto näkee erittäin tärkeänä, että lisääntyvien tehtävien ja toimivaltuuksien seurauksena, myös Puolustusvoimien henkilöstöresursseja lisätään. Nyt valmistelussa olevassa lainmuutoksessa resurssitarpeet kohdistuvat erityisesti vartio- ja päivystystehtäviä suorittaviin virkamiehiin.

Tomi Malkamäki
Pääluottamusmies, Aliupseeriliitto ry